

Брюксел, 8 ноември 2024 г.
(OR. en)

15234/24

EDUC 407
COMPET 1082
SOC 809

БЕЛЕЖКА

От:	Генералния секретариат на Съвета
До:	Комитета на постоянните представители/Съвета
Относно:	Насърчаване на ориентирани към бъдещето умения и конкурентоспособност чрез висшето образование – <i>Ориентационен дебат</i>

След консултация с Комитета по образование председателството изготви приложената информационна бележка, която да послужи за основа на ориентационния дебат по време на заседанието на Съвета по образование, младеж, култура и спорт на 25 ноември 2024 г.

**Насърчаване на ориентирани към бъдещето умения и конкурентоспособност чрез
висшето образование**

Информационна бележка на председателството

**Преодоляване на несъответствията между търсените и предлаганите умения и
недостига на умения**

В доклада „Драги“ от 2024 г.¹ се подчертава, че ЕС трябва спешно да предприеме действия за преодоляване на недостига на умения, за да запази и повиши конкурентоспособността си на световната сцена, тъй като понастоящем Европа изостава, особено в сравнение със САЩ и Китай. В доклада се посочва, че слабите резултати по отношение на основните умения са значителна пречка за изграждането на квалифицирана работна сила. В него се изтъква още, че недостигът на висококвалифицирани работници вероятно ще се влоши с течение на времето. Прогнозите за 2035 г. показват, че недостигът на работна ръка ще бъде най-силно изразен при висококвалифицирания умствен труд — т.е. този, който изисква високо равнище на образование — продиктувано от необходимостта от заместване поради пенсиониране и променящите се потребности на пазара на труда. В доклада се посочва, че този недостиг на умения се изостря от липсата на съответствие между системите за образование и обучение и търсенето на работна ръка, което възпрепятства способността на Европа да се конкурира ефективно в динамично променящата се световна икономика. В него се набелязват критични области, в които работната сила на Европа трябва да бъде укрепена, особено в областта на цифровите технологии, зелената промишленост и авангардното производство. Като постави акцент върху инициативи за повишаване на квалификацията и преквалификация, особено в тези стратегически сектори, Европа може да изгради по-конкурентоспособна, иновативна и издръжлива работна сила, способна да стимулира устойчивия растеж.

¹ Доклад на тема „Бъдещето на европейската конкурентоспособност“, представен от Марио Драги на 9 септември 2024 г.

В доклада „Драги“ се пледира за европейски подход към развитието на умения чрез оползотворяване сътрудничеството между висшите учебни заведения (ВУЗ), правителствата и частния сектор. В доклада се предлага да се насърчават силни трансгранични партньорства като мост между институциите за образование и обучение и нуждите на промишлеността. Чрез интегрирането на приноса на различни заинтересовани страни, държавите членки биха могли да реагират на търсенето на умения в цяла Европа чрез своите системи за образование и обучение. Това ще позволи на студентите да придобият знанията, уменията и компетентностите, които са от съществено значение за успех в глобалната икономика. Новите умения не само подобряват професионалните способности, но и допринасят значително за личностното развитие на отделния човек и му дават възможност да участва в ученето през целия живот.

ЕС лансира няколко ключови инициативи, насочени към развитието на умения, сред които европейското пространство за образование, Европейската програма за умения, плана за действие в областта на цифровото образование и Пакта за умения. Програмата „Еразъм +“ и други национални и регионални програми за обмен също играят решаваща роля за развитието на умения чрез финансиране на проекти за мобилност и сътрудничество, които подобряват трансграничните възможности за учене.

Планираната европейска диплома

Съгласно съобщението на Комисията² планираната европейска диплома също ще спомогне за преодоляване на недостига на умения чрез насърчаване на разработването на програми за съвместна диплома, които са в тясно съответствие с настоящите и бъдещите нужди на пазара на труда в държавите членки. Европейската диплома ще се опита да даде възможност за обединяване на ресурси и експертни знания, като предлага на учащите се достъп до авангардни умения и знания, които са от решаващо значение в нововъзникващи сектори като зелените технологии и цифровите индустрии. Точното определяне на критериите за предложената европейска диплома, например по отношение на значението за пазара на труда, предстои да бъде определено от Съвета. Обсъжданията, проведени в рамките на процеса на съвместно създаване на евентуална европейска диплома, засегнаха връзката с Болонския процес, вътрешните и външните аспекти на осигуряването на качество и разработването на предложените инициативи от гледна точка на националните компетенции. Необходими са допълнителни обсъждания, особено с оглед, наред с останалото, на доклада относно окончателните резултати от проектите за експериментирание в областта на политиката по програма „Еразъм +“ относно знака за европейска диплома и евентуалния европейски правен статут за алиансите на висши учебни заведения. Въпреки това, за да се справи изцяло с несъответствията между търсените и предлаганите умения и с недостига на умения, Европа се нуждае от разнообразен спектър от програми за двойни съвместни дипломи и жизненоважни действия за мобилност и обмен с пълно признаване на кредити за всички студенти. Въпросът за финансирането на евентуалната европейска диплома — както за ВУЗ, така и за студентите — също е от решаващо значение от гледна точка на конкурентоспособността и трябва да бъде обсъден задълбочено. Дългосрочната финансова жизнеспособност и предоставянето на равни възможности за всички ВУЗ са от ключово значение за осигуряването на справедлив и приобщаващ социално-икономически растеж в Европа.

² Съобщение на Комисията от 27 март 2024 г., озаглавено „Подобен план за европейска диплома за висше образование“ (COM (2024) 144 final).

Подкрепа за европейските висши учебни заведения с цел повишаване на конкурентоспособността

В доклада „Драги“ се подчертава, че въпреки наличието на солидна образователна основа, Европа среща трудности да оползотвори този потенциал за икономически растеж и конкурентоспособност. В доклада се изтъква още, че макар Европа да има отлични общообразователни постижения — значителна част от населението притежава висше образование, — тя не успява да произвежда висококвалифицирани висшисти в критични области като науката, технологиите, инженерството и математиката (НТИМ). Европейските ВУЗ имат потенциала да предоставят на студентите авангардни умения и да насърчават иновациите. В доклада „Драги“ се препоръчва увеличаване на инвестициите в научноизследователска и развойна дейност и създаване на екосистеми за иновации, които да свързват ВУЗ, стартиращите предприятия и промишлеността. Тези екосистеми ще позволят на ВУЗ да действат като центрове за технологичен напредък, които генерират пробиви в области като ИИ, зелената енергия и биотехнологиите. Превръщайки европейските ВУЗ в центрове за авангардни научни изследвания и предприемаческа дейност, ЕС може да насърчава технологични пробиви, които не само повишават конкурентоспособността в световен мащаб, но и създават работни места с висока стойност и привличат таланти.

Освен това инициативите на ЕС, сред които алиансите на европейските университети и програмите „Еразъм +“ и „Хоризонт Европа“, способстват за насърчаване на транснационалното сътрудничество, като дават възможност на ВУЗ да обменят най-добри практики, ресурси и иновативни методи на преподаване. Транснационалното сътрудничество не само повишава качеството на образованието и обучението, но и спомага за изграждането на многообразна и адаптивна работна сила, която е от съществено значение за стимулиране на иновациите и икономическия растеж в ЕС. Това динамично взаимодействие между образованието, научните изследвания и промишлеността може да даде възможност на ВУЗ да играят ключова роля във формирането на конкурентоспособна и устойчива икономика на ЕС, способна да посрещне предизвикателствата на бъдещето.

Предвид така представената информация председателството приканва министрите да разгледат изложените по-долу въпроси за обсъждане по темата.

1. Как бихме могли да насърчим ориентираните към бъдещето умения и конкурентоспособност чрез планираната европейска диплома?
2. Как могат да бъдат подкрепени европейските ВУЗ, за да се превърнат в двигатели на конкурентоспособността на ЕС на световно равнище?